

ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਸਿਖ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ ਲਿਮਿਟਿਡ

ਕਚਹਿਰੀ ਰੋਡ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

੭ ਸੀ. ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

1885

Book Pathan Geet
Author Anurita Pritham

Price Rs 2/-

Submitted
for .

Gyani J. A.
Coptimal) &
B. A. (optimal)

5/AP

ਪੰਥਰ ਗੀਰੇ

ਸ਼ ਮੇਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰੀਤਨ'

1885

ਸ਼੍ਰੀ ੨੨
ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ
ਸੰਨ. ੨.
ਸੰਨ. ੨.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

1885

ਸਿਖ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ ਲਿਮਿਟਿਡ

ਚਹਿਰੀ ਰੋਡ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

੭ ਸੀ. ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਜੂਨ ੧੯੪੯

ਕੀਮਤ ੨ ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ : ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੀ. ਏ.

ਕੁਲਦੀਪ ਈਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੈਸ, ਕਚਹਿਰੀ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪਬਲਿਸ਼ਰ : ਮੁਬਾਰਕ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਸਿਖ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ ਲਿਮਿਟਿਡ

ਕਚਹਿਰੀ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ !

ਤਤਕਰਾ

ਪੱਥਰ ਰੀਟੇ	੯
ਕੀੜੇ	੧੨
ਬੇਆਵਾਜ਼	੧੪
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਨੂਨ	੧੬
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ	੧੯
ਲਹੂ ਮਿੱਟੀ	੨੨
ਸਤੀ	੨੫
ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ	੨੮
ਚੱਪਾ ਚੰਨ	੩੦
ਖੜਾਕ	੩੨
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	੩੪
ਪਿਆਰ !	੩੬
ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ	੪੦

ਗੁਨਾਹਗਾਰ !
 ਆਵਾ ਗਵਣ
 ਬੇਵਸਾਹਿਆ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ
 ਇੱਕ ਗੁਨਾਹਗਾਰ
 ਅੰਨ ਦਾਤਾ
 ਉਡੀਕ
 ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ
 ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ
 ਮਿਲਾਂਗੇ
 ਤੂੰ ਇਕ ਦੇਵਤਾ
 ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ
 ਇੱਕ ਦਿਹਾੜੇ
 ਬੇਆਵਾਜ਼
 ਹੋ-ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ
 ਨਿੱਕਾ ਮਿਲਣ
 ਜੀ !
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
 ਭੁਲੇਖੇ
 ਸੰਝ ਹੋਈ

੪੪
 ੪੮
 ੫੨
 ੫੪
 ੫੭
 ੬੦
 ੬੨
 ੬੪
 ੬੬
 ੬੮
 ੭੧
 ੭੪
 ੭੮
 ੮੦
 ੮੨
 ੮੩
 ੮੪
 ੮੬
 ੮੯

ਦੋ ਹਰਫ

ਇੱਕ ਉਲਾਂਭਾ

ਭਰ ਕੇ ਇੱਕ ਕਲਾਵਾ

✓ ਹਾੜਾ ਨੀ ਮਾਏ ਹਾੜਾ

ਅਜੇ ਵੀ ਕਸਰ ਰਹਿੰਦੀ

ਵਿਆਕੁਲਤਾ

ਸਤਕਾਰ ਹੈ

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਭੁੱਖ

ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ !

੯੦

੯੨

੯੪

੯੬

੯੮

੧੦੨

੧੦੫

੧੦੮

੧੧੦

ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ

第 五 卷

ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ

ਨੈਣ ਨਿਰੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗੀਟੇ
ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ—ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਡੇ ।

ਇਹ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦੀ ਚਾਹ
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਮਾਸ ਦੀ ਭੁੱਖ
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਲਹੂ ਦੀ ਪਿਆਸ
ਹੱਡ ਘਚੋਲੇ
ਚੰਮ ਫਰੋਲੇ

ਲਹੂ ਮਾਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਕੁਛ
ਸ਼ਾਹ ਹਨੇਰੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਬੋਲੇ
ਥਾਂ ਥਾਂ ਲਹੂ—ਲਹੂ ਵਿਚ ਵੀਟੇ
ਨੈਣ ਨਿਰੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗੀਟੇ :

ਦੋ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੋਹ

ਅੰਡਜ
ਜੋਰਜ
ਸੋਤਜ
ਉਤਭੁਜ
ਉੱਸਰੇ ਲੱਖਾਂ ਵੇਰ
ਢੱਠੇ ਲੱਖਾਂ ਵੇਰ
ਪੰਜ-ਤੱਤ ਦੇ ਏਸ ਜਬਾੜੇ
ਦੋ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ
ਸੌੜ ਸੌੜ ਕੇ
ਉਗਲੇ ਲੱਖਾਂ ਵੇਰ
ਹਾਬੜ ਹਾਬੜ
ਨਿਗਲੇ ਲੱਖਾਂ ਵੇਰ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੇ ਢੇਰ
ਕਿਸੇ ਕੁੱਖ ਨਾ ਜੰਮਿਆ ਨੂਰ
ਮਿੱਟੀ—ਮਿੱਟੀ ਪਈ ਘਸੀਟੇ
ਨੈਣ ਨਿਰੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗੀਟੇ ।

ਰਾਹ ਵਿਚ ਆ ਗਈ : ਖੱਲ ਹੀ ਖੱਲ
ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ

ਆਇਆ ਨਾ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਲ
ਚੰਮ ਵਿਚ ਚੰਮ ਪਿਆ ਪਲ
ਖਾਕ ਗਈ ਖਾਕ ਵਿਚ ਰਲ
'ਹੁਸਨ' ਗਿਆ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਢਲ
ਕੋਈ 'ਇਸ਼ਕ' ਵੀ ਵਰ ਨਾ ਬਣਿਆ
'ਜੋਤ' ਬਣੀ ਨਾ ਜੈ ਮਾਲਾ
ਤੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਰਹੀ ਕੰਵਾਰੀ ਗੱਲ ।
ਚਾਨਣ ਨੇ ਚਾਰੇ ਦਰ ਮੀਟੇ
ਨੈਣ ਨਿਰੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗੀਟੇ ।

ਕੀੜੇ

ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਸੀ
ਤਾਂ ਚਹੁ ਪਾਸੀਂ
ਔਂਦੇ ਸੀ ਡੰਬਟ ।

ਅਜ ਮੁਰਦਾ ਮਾਸ ਏ
ਤਾਂ ਚਹੁ ਪਾਸੀਂ
ਕੀੜਿਆਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ।

ਜਦ ਛਲਕ ਆਏ ਜੋਬਨ
ਤੇ ਟੁਟ ਜਾਨ ਬੀੜੇ,
ਕਿਸੇ ਚਿੱਟੇ ਲਹੂ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਰੇਤੇ ਲਹੂ ਨੂੰ
ਚਮੱਟ ਜਾਣ ਕੀੜੇ ।

ਇਹ ਲਹੂਆਂ ਨੂੰ ਘੋਲਦੇ
ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਘੋਲਦੇ
ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਦੇ
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਦੇ
ਚੁੰਬਾਂ ਨਾਲ ਫੋਲਦੇ
ਨਹੁੰਆਂ 'ਚ ਫਰੋਲਦੇ

ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲਦੇ
ਮੂੰਹਾਂ 'ਚ ਪਪੋਲਦੇ ।

ਛੋੜਦੇ—ਨਹੀਂ ਛੋੜਦੇ
ਚੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਚੋੜਦੇ
ਮਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮਰੁੰਡਦੇ
ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਤਰੁੰਡਦੇ
ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਨੋਚਦੇ
ਆਂਦਰਾਂ ਖਰੋਚਦੇ ।

ਹਟਦੇ—ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ
ਕੁਛ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਚਮੁੱਟਦੇ
ਕੁਛ ਮੋਇਆਂ ਚਮੁੱਟਦੇ
ਕੁਛ ਵੱਡੇ
ਕੁਛ ਛੋਟੇ
ਕੁਛ ਕਾਲੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ
ਕੁਛ ਚਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ
ਲਹੂ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ
ਮਾਸ ਨੂੰ ਧਰੁੰਦੇ
ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ
ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਸੁੰਦੇ ।

ਬੇਆਵਾਜ਼

ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ-- ਬੇਆਵਾਜ਼

ਬੇਬਸੀ ਦਾ ਆਲਮ

ਦੋ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਕਿਸਤੀ

ਲਗ ਸੱਕੀ ਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ।

ਫਰਿਆਦ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ

ਦੋ ਹਰਫ਼ ਵੀ ਨਿਗੂਣੇ

ਲੈ ਸੱਕੀ ਨਾ ਹੁਦਾਰੇ ।

ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ --ਬੇਆਵਾਜ਼

ਚਾਰ ਬੂੰਦਾਂ ਦਾ ਛਿੱਟਾ

ਇਸ ਭੌਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਕਰੜੀ

ਪਾੜ ਸੱਕਣ ਨਾ ਬੀਅ ।

ਦਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ

ਸਿਰ ਭੰਨ ਕੇ ਪਰਤ ਗਈਆਂ

ਕਰ ਸੱਕੀਆਂ ਨਾ ਸੀਅ ।

ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ -- ਬੇਆਵਾਜ਼

ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਏ
 ਕਿਤਨੀਆਂ ਕੁ ਤਾਰਾਂ
 ਬਣ ਸੱਕੀਆਂ ਨਾ ਸਾਜ਼ ।
 ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਏ
 ਕਿਤਨੀਆਂ ਕੁ ਪੀੜਾਂ
 ਬਣ ਸਕੀਆਂ ਨਾ ਆਵਾਜ਼ ।
 ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ
 ਜੀਭ ਨੂੰ ਕੜਵੱਲਾਂ
 ਤੇ ਹੋਠ ਤ੍ਰੇੜ ਤ੍ਰੇੜ ।
 ਇੱਕ ਸੌੜ ਜਹੀ, ਸੌੜ
 ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਦੀ ਵੀ ਔੜ
 ਇੱਕ ਬੋਲ ਦੀ ਵੀ ਔੜ ।
 ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ--ਬੇਆਵਾਜ਼

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਨੂਨ

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਨੂਨ
ਅਜੇ ਸੋਚਦੈ : ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ।

ਗਗਨਾਂ ਦੇ ਤਾਅ
ਗਗਨਾਂ ਦੇ ਸੀਅ
ਇਹ ਅਜੇ ਘਬਰਾਂਦੈ,
ਆਸਰਾ ਸਮਾਜ ਦਾ
ਓਹਲਾ ਸਮਾਜ ਦਾ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਂਹਦੈ ।

ਰਾਮ ਕਾਰਾਂ
ਲੋਕ ਕਾਰਾਂ,
ਅਜੇ ਇਸਨੂੰ ਹਨ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰਾਂ ।

ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਲੀਕਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ,
ਕੁਛ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਸੋਚ ਇਸ ਦੀ
ਹੈ ਕਰਦੀ ਪਰਵਾਨ ।

ਇਹ ਸੋਚਾਂ : ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹੱਡ
ਹਾਲੀ ਵੀ ਥੋਰ ਜਾਣ,
ਇਹ ਸੋਚਾਂ : ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਚੰਮ
ਹਾਲੀ ਵੀ ਨੋਚ ਜਾਣ ।

ਇਹ ਅਰਜਨ ਦਾ ਤੀਰ,
ਅਜੇ ਇਸਨੂੰ ਲੋੜ
ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ;
ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਦੈ :
ਕੌਣ ਮੇਰਾ ਬੰਧੁ
ਕੌਣ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ।

ਅਜੇ ਤੁਤਲਾਵੇ
ਇਸਦਾ ਬਾਲਪਨ
ਅਜੇ ਨਾ ਜਵਾਨੀ
ਖੂਨ ਵਿਚ ਰੰਗਲੀ,

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਨੂਨ
ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਦਾ
ਅਜੇ ਸੱਭਜਤਾ ਦੀ ਉਂਗਲੀ :

ਹੱਥ ਇਹਦੇ ਸੰਗਦੇ
ਲਹੂਆਂ 'ਚ ਭਿਜਣੇ,
ਪੈਰ ਇਹਦੇ ਝੱਕਦੇ
ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਣੇ ।

ਜਨਮ ਤੇ ਹੈ ਹਸਦਾ
ਮੌਤ ਤੇ ਹੈ ਰੋਂਦਾ
ਅਜੇ ਨਾ ਪਰਮ-ਹੰਸਾ,
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਨੂਨ
ਅਜੇ ਸੋਚਦੈ : ਹੰਸਾ ਤੇ ਅਹੰਸਾ ।

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ.....

ਇਹ ਸੁੱਚੇ ਜਹੇ ਬੋਲ ਨੇ
ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਜੂਠੇ
ਜੂਠਾਂ ਦੇ ਭਾਰ
ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਸੁੱਚਤਾ
ਮੈਂ...ਤੈਨੂੰ...ਪਿਆਰ

ਮੇਰੀ ਭੇਟਾ ਅਣ-ਛੋਹੀ
ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਕੰਵਾਰੇ
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਕਿੰਜ ਆਵੇ ਇਹ ਗੱਲ :
ਮੈਂ...ਤੈਨੂੰ...ਪਿਆਰ

ਜੇ ਮੰਨੇਂ ਤਾਂ ਆਖਾਂ
ਭਟਕਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇਰੀ ਓ
ਖਿੱਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ।

ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ
ਮੈਂ ਸੈ ਨੈਣ ਤੱਕੇ
ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਮੇਰੀ
ਖ਼ਤਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ।

ਭਟਕਾਇਆ—ਭਟਕਾਇਆ
ਤੇਰੀ ਢੂੰਡ ਨੇ
ਪੈਰ ਲੱਗਣ ਨਾ ਦਿੱਤੇ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਆਰ ।

ਉਹ ਸੀ ਬੱਤਾਂ ਦੀ ਖੇਡ
ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘਰ ਘਰ
ਪਰ ਖੇਡ ਖੇਡ ਖੇਡ
ਖੇਡੀ ਨਾ ਮੇਰੀ
ਰੂਹ ਇੱਕ ਵੀ ਵਾਰ

ਮੇਰੀ ਹੰਭੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰੀਤ
ਮੇਰਾ ਸਗਵਾਂ ਜਿਹਾ ਦਿਲ
ਅਜ ਤੇਰੇ ਹਵਾਲੇ
ਸੈ ਵੱਟਿਆਂ ਤੇ ਘਸ ਘਸ
ਅਜ ਮੱਥੇ ਨੇ ਲੱਭਾ
ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਦੁਆਰ।
ਮੈਂ...ਤੈਨੂੰ...ਪਿਆਰ

✓ ਉਹ ਸੀ ਗੋਤਮ ਜਿਹਾ ਰਿਖੀ
ਮੈਂ ਅਹੱਲਿਆ ਜਹੀ ਨਾਰ
ਕਿਸੇ ਇੰਦਰ ਦਾ ਪਾਪ
ਮੇਰੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸਰਾਪ
ਸਿਲਾ ਬਣ ਕੇ ਪਈ ਹੋਈ
ਰਾਮ ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰ।
ਪਰ
ਮੈਂ...ਤੈਨੂੰ...ਪਿਆਰ

ਇਹ ਸੁੱਚੇ ਜਹੇ ਬੋਲ ਨੇ
ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਜੂਠੇ.....

ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ

ਮੇਰੇ ਦੇਵ !

ਮੈਂ ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ

ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਅਸਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪੀਂਘ

ਸੋਹਣੇ ਨੇ ਰੰਗ

ਪਰ ਜਾਵੇ ਨਾ ਝੂਟੀ

ਮੈਂ ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਪਿਆਰੀ ਏ ਵਾ

ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਸੁਰੰਧਿ

ਪਰ ਰਜਦਾ ਨਹੀਂ ਪੇਟ,

ਇਹ ਮਾਸਾਂ ਤੋਂ ਨਿੰਮੀ

ਮਾਸਾਂ ਤੋਂ ਜੰਮੀ

ਜਿੰਦ ਮੰਗਦੀ ਏ : ਰੋਟੀ

ਹਾਏ ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਦੇਵ-ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ
ਦਰਿਆ ਨੇ ਸੀ ਤੱਕਿਆ
ਪਰ ਕੰਢੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ
ਨੇ ਜਿੰਦ ਖੋਰ ਸੁੱਟੀ
ਹਾਏ ! ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਮੇਰੇ ਦੇਵ ! ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਡੋਲੇ
ਪਰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਤਾਂ ਪੈ ਚੁਕੇ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ,
ਮੇਰੇ ਰਾਹ-ਗੁਜ਼ਰ ।
ਜਦ ਆਪਣੀ ਹੀ ਛਾਤੀ
ਧਰਤੀ ਨੇ ਡਿੱਠੀ ।
ਹਾਏ ! ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ
ਤੇ ਆਤਮ ਪਹਿਚਾਣ
ਅਜੇ ਨਾ ਇਹ ਲੰਘੇ
ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਲੀਕ,

ਆ ਤਾ ਉਲੰਘੇ
ਇਸ ਮਾਸਾਂ ਦੀ ਹੱਦ,
ਅਜੇ ਹੱਡ ਮਿੱਠੇ
ਅਜੇ ਚੰਮ ਮਿੱਠੇ
ਅਜੇ ਲਹੂ ਮਿੱਟੀ
ਮੰਗਦੀ ਏ :
ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਇਹ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟੀ,
ਇਹ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਨਿਖੁੱਟੀ
ਮੇਰੇ ਦੋ ਵ !
ਮੈਂ ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ।

ਸਤੀ

ਸਤੀ ਸੀ ਨਾ !

ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਸੀ ਨਾ !

ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਤਜਵਾਨ ਨੂੰ

ਉਸ ਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪਰਤਾ ਲਿਆ;

ਅੱਜ ਫੇਰ ਉਹ ਯੁਗ ਆ ਗਿਆ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਪਕੜ

ਏਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚੱਕਰ

ਯਮਦੂਤ ਬਣ ਕੇ ਆ ਰਹੇ,

ਅੱਜ ਫੇਰ ਕੋਈ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ

ਅੱਜ ਫੇਰ ਸੱਤਜਵਾਨ ਨੂੰ

ਯਮ ਦੂਤ ਇਹ ਲਿਜਾ ਰਹੇ,

ਤੇ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪੈਰ

ਅੱਜ ਫਿਰ ਯਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ

ਯਮ ਰਾਹ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ।

ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਣਾਂ

ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਲੰਬਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਹੈ ਰਾਹ,

ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਣਾਂ

ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਤਿੱਖੀ ਯਮਾਂ ਦੀ ਹੈ ਦੌੜ

ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਾਂ

ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਵੱਡਾ ਸਤੀ ਦਾ ਸਾਹ ।

ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ,

ਸਤੀ ਦਾ ਸਤ ਅਭੈ

ਸਤੀ ਦਾ ਧਨ ਅਖੈ

ਸਤੀ ਦਾ ਬਲ ਅਜੈ !

ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ

ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸਾਖੀ !

ਇਹ ਨਾ ਨਿਰੀ ਕਾਮਨਾ

ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭੋਗ ਦੀ;

ਵਿਲਾਸ ਦੀ ਨਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ,

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਉੱਚੀ

ਇਹ ਤ੍ਰਿਖਾ-ਰਾਜ-ਜੋਗ ਦੀ ।

ਨੱਸਣ ਗੇ ਸਮੇਂ, ਮਗਰ ਜਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ,
ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਯਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਚਾਲ
ਪਰ ਪਿੱਛਾ ਕਰਾਂਗੀ, ਸਤੀ ਬਣ ਕੇ ਆਵਾਂਗੀ ਮੈਂ ।

ਸਤੀ ਦੀ ਸੋਝੀ—ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਗਿਆਤਾ
ਸਤੀ ਦਾ ਬੋਲ—ਬਿਰਥਾ ਨਾ ਜਾ !
ਯਮਾਂ ਦਿਆਂ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ
ਸੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ
ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਗਦੈ
ਮੇਰਾ ਜਾਗਦਾ ਏ ਸੱਤਜ
ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਤਜਵਾਨ ਨੂੰ
ਫਿਰ ਪਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ ।

ਮੈਂ ਸਤੀ ਹਾਂ ਨਾ !
ਫੇਰ ਇਸ ਯੁਗ ਵਿੱਚ
ਸਾਵਿੱਤ੍ਰੀ ਹਾਂ ਨਾ !

ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ

ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਵੇ ਸਜਨਾਂ !
ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ।

ਸੀ ਨਿਰਾ ਰੂਪ, ਰਸ, ਰੰਗ,
ਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ
ਅੱਜ ਪਾਈ ਕਿਸੇ ਸੁਰੰਧ;
ਧਰਤ ਅਕਾਸ਼ ਨੇ ਲਾਈਆਂ,
ਠਹਿਰ ਠਰੁੰਮੀਆਂ ਵਾਵਾਂ ਵੀ
ਅੱਜ ਖੰਭ ਕਿਤੋਂ ਲੈ ਆਈਆਂ,
ਇਉਂ ਜਾਪੇ ਜਿਉਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਮਿਲੀ ਕਿਤੋਂ ਕੁਛ ਦਾਤ ।
ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਵੇ ਸਜਨਾਂ !
ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ।

ਸਾਜਨ, ਕਿੱਤ ਵਲ ਜਾਂ ?
 ਜੋ ਲੰਘੀ ਅਨ-ਜਾਣੇ ਲੰਘੀ
 ਅੱਜ ਜਾਣਿਆਂ ਲੰਘਦੀ ਨਾ ।
 ਜਾਗਣ ਰੁੱਤਾਂ ਆਈਆਂ,
 ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ
 ਪਲ ਵਿੱਚ ਭਈਆਂ ਪਰਾਈਆਂ ।
 ਚਲ ਚਲ ਆਏ 'ਤੂਫਾਨ' ਕਿਤੋਂ
 ਸਾਡੇ 'ਚੈਨ' ਦੀ ਪੁੱਛਣ ਵਾਤ ।
 ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਵੇ ਸਜਨਾਂ !
 ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ।
 ਪਿਆਰ ! ਨਾ ਹੰਝੂ ਕੇਰ,
 ਸਾਨੂੰ ਰੱਖੀਂ ਰਾਤ ਅਜੋਕੜੀ
 ਸਾਡੀ ਪੀਆ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਵੇਰ ।
 ਅੱਜ ਕੌਣ ਕਹੇ ਤੁਸਾਂ ਜਾ,
 ਤੁਸੀਂ ਇਤਨੇ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲੋਂ !
 ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਹੁ ਫੁਟਦੀ ਦਾ ਚਾ !
 ਇੱਕ ਇਕੱਲਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ
 ਕੁਲ ਦੀਵੇ ਹੋਸਣ ਮਾਤ,
 ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਵੇ ਸਜਨਾਂ !
 ਲੰਘਦੀ ਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ।

ਚੱਪਾ ਚੰਨ

ਚੱਪਾ ਚੰਨ—ਤੇ ਮੁੱਠ ਕੁ ਤਾਰੇ
ਸਾਡਾ ਮੱਲ ਬੈਠੇ ਅਸਮਾਨ ।

ਸਾਡੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ
ਪਰ ਓ ਦਾਤਾ ! ਤੇਰੇ ਦਾਨ,
ਮੁੱਠ ਕੁ ਤਾਰੇ ਤੂੰ ਕੇ ਕੇ
ਤੇ ਚੱਪਾ ਕੁ ਚੰਨ ਸੁਟ ਕੇ
ਸਬਰ ਸਾਡਾ ਅਜਮਾਣ ।

ਸੁਟ ਦੇਣ ਕੁਛ ਰਿਸ਼ਮਾਂ
ਡੇਗ ਦੇਣ ਕੁਛ ਲੋਆਂ
ਪਰ ਵਿਲਕਣ ਪਏ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਗ
ਇਹ ਅੰਗ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਣ ।

ਉਹ ਵੀ ਵੇਲੇ ਆਣ
ਇਕ ਦੋ ਰਾਤਾਂ, ਹੱਥ ਤੇਰੇ
ਰਤਾ ਵਧ ਸਖੀ ਹੋ ਜਾਣ,
ਕੁਛ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੱਥੀਂ ਦੇਣ

ਏਸ ਨੂਰ ਦਾ ਦਾਨ,
ਫਿਰ ਸੰਗ ਜਾਣ
ਚੱਪਾ ਚੰਨ ਵੀ ਖੋਹਣ
ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਘਬਰਾਣ,
ਕਦੇ ਪਰਬਤ ਓਹਲੇ ਕਰਨ
ਕਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਹੇਠ ਛੁਪਾਣ,
ਫਿਰ ਸੁੰਬੀਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਸੱਖਣੇ ਪੱਲੇ
ਖਾਲੀ ਸਭ ਅਸਮਾਨ ।

ਪਰ ਭੁਖ ਵਿਲਕਦੇ ਬੁਲ੍ਹ
ਸਾਡੇ ਫਿਰ ਵੀ ਆਖੀ ਜਾਣ :
ਤੇਰੇ ਸੰਗਦੇ ਸੰਗਦੇ ਦਾਨ
ਸਾਡਾ ਸਭੇ ਕੁਛ ਸਰਚਾਣ
ਸਾਡੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਣ
ਭਾਲ ਸਾਡੀ ਸਸਤਾਣ
ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਦੇ ਇਕ ਦੋ ਭੋਰੇ
ਵੀ-ਭੁੱਖ ਸਾਡੀ ਵਰਚਾਣ ।

ਚੱਪਾ ਚੰਨ-ਤੇ ਮੁੱਠ ਕੁ ਤਾਰੇ
ਸਾਡਾ ਮੱਲ ਬੈਠੇ ਅਸਮਾਨ ।

ਖੜਾਕ

ਆਵੇ ਇੱਕ ਖੜਾਕ
ਇੱਕ ਭੁਲਾਵਾ ਕੰਨੀਂ ਪਾ ਕੇ
ਮੁੜਕੇ ਜਾਏ ਖੜਾਚ ।

ਦੋਏ ਕਿਨਾਰੇ ਅੱਖੀਓਂ ਓਹਲੇ
ਤੂਫਾਨਾਂ ਦੀ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ
ਚੱਪੂ ਜਾਏ ਗੁਆਚ ।

ਪ੍ਰੀਤ ਬੇਵੱਸ ਹੁੰਦੀ ਏ ਸਾਜਨ !
ਮੌਤ ਦੇ ਘੰਗਰੂ ਪੈਰੀਂ ਪਾ ਕੇ
ਨੱਚੇ ਜੀਵਨ-ਨਾਚ !

ਚਿੱਟੇ ਦਿਹੁ
ਸਿਆਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ,
ਸੁਥਰੇ ਦੇਵ-ਰਾਹ ਵੀ
ਗੰਧਲਨ,
ਕਾਲੇ ਦਿਓ-ਕੱਦ ਪਏ
ਉਮੁਲਨ,
ਚੰਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ
ਹਨੇਰੇ ਪਲਮਣ,
ਰਾਹ ਰਸਤੇ ਸਭ
ਰੋਕਾਂ ਉਗਲਨ,
ਆਸਾਂ ਨਿਗਲਨ,
ਚਾਨਣ ਧੁੰਦਲਨ,
ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੌਂਦਲਨ,
ਕਦਮ, ਠਠੰਬਰਨ,
ਸਾਹ ਨਾ ਸੰਭਲਨ,
ਅਗਾਂਹ ਰਾਹ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ
ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਵਿੱਸਰ ਜਾਵੇ
ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜਨ ਦੀ ਜਾਚ ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ

ਹਰ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਜੋ ਆਵੇ
ਇਸ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਿਆਂ ਹੋਠਾਂ ਨੂੰ
ਪਈ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਰ ਸੁਕਾਵੇ ।

ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਘੁੱਟ ਵੀ ਪੀਵਾਂ
ਹੋਰ ਭਟਕਣਾ ਲਾਵੇ
ਤ੍ਰਿਖਾ ਭੜਕਦੀ ਜਾਵੇ ।

ਹਾਬੜ ਪਏ ਬੁੱਲ੍ਹ ਇਸਦੇ
ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਹਿ ਦੇ ਸਾਜਨ !
'ਪਿਆਲਾ ਝਕ ਨਾ ਜਾਵੇ ।'

ਜਨਮ ਜਨਮ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਭਟਕਣਾ
ਘੜੀ ਕੁ ਖੜਨਾ ਚਾਹਵੇ,
ਚਾਹੇ ਮੌਤ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਹੀ
ਪਲ ਕੁ ਲਈ ਸਸਤਾਵੇ,
ਇਹ ਦੀਪਕ ਬੁੱਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਲਟ ਲਟ ਬਲਣਾ ਚਾਹਵੇ ।

ਹੱਦੀਂ, ਲੀਕੀਂ, ਰਿਹਾ ਨਾ ਜਾਵੇ,
ਤਾਂਘ ਸਾਡੀ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਰੁਕਦੇ
ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਹਿ ਦੇ ਸਾਜਨ !
ਆ ਕੇ ਰਾਹ ਬਣਾਵੇ ।

ਓਸ 'ਪਿਆਰ' ਦਾ ਕਰਾਂ ਧਿਆਨ
ਇਸ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਿਆਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ
ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵੇ,
ਆਪਣੇ ਅੰਕ ਸਮਾਵੇ,
ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਮਿਲਾਵੇ ।

ਪਿਆਰ !

ਪਿਆਰ !

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਿੰਮਤ
ਇਤਨੀ ਨਾ ਵੰਗਾਰ !

ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਫੂਲੇ ਹੱਥ ਥੱਕ ਗਏ
ਏਸ ਨੂੰ ਖਿਡਾਂਦਿਆਂ,
ਮੌਤਾਂ ਤੇ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਥੱਕ ਗਏ
ਲੋਰੀਆਂ ਸੁਣਾਂਦਿਆਂ
ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਦੀਆਂ ਨੇ
ਆਪ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਲਿਐ,
ਤੇ ਬਾਲ ਬਾਲ ਇਸ ਨੇ
ਯੁਗਾਂ ਦੀਆਂ ਧੂਣੀਆਂ
ਅੱਜ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਜੋਗ ਨੂੰ
ਇਸ ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਮਾ ਲਿਐ,
ਅੰਗ ਅੰਗ ਰਚਾ ਲਿਐ,
ਰਮਾ ਲਿਐ,

ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ
ਬ੍ਰਹਮ 'ਚ ਸਮਾ ਲਿਆ।

ਜਨਮ-ਕ੍ਰਿਆ, ਤੱਤ-ਲੀਲਾ
ਮਿਟੀ ਦੇ ਖਿਲੋਣੇ
ਕਦੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾ ਸੰਗਣ,
ਹੱਥ ਨਾਲ ਜੋੜਨ
ਪੈਰ ਨਾਲ ਭੰਨਣ।
ਇਹਦੇ ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੋਂ
ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਿਸਾਰ,
ਪਿਆਰ !

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਿੰਮਤ
ਇਤਨੀ ਨਾ ਵੰਗਾਰ !

ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ,
ਏਹੋ ਸੀ ਚਤੁਰਾਨਨ
ਏਹੋ ਸੀ ਚਤੁਰ ਭੁਜਾ
ਇਹੋ ਸੀ ਸਰਪ ਧਾਰੀ !
ਰਚਣ ਹਸਤੀ, ਜਗਤ ਪਾਲਕ, ਖੈ ਸ਼ਕਤੀ।

ਤੂੰ ਕੰਤ ਹੈਂ ਸਦੀਵੀ
 ਤੇ ਮੈਂ ਸਦੀਵੀ ਨਾਰ ।
 ਪਿਆਰ !
 ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਿੰਮਤ
 ਇਤਨੀ ਨਾ ਵੰਗਾਰ !
 ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਵਿੱਚ
 ਕੈਦ ਇਹਦਾ ਰੰਗ
 ਪੂਰਬ ਦੀ ਲਾਲੀ ਜਿਉਂ
 ਸਿਆਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ
 ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਰੰਗ
 ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੇ
 ਗਗਨਾਂ ਦੇ ਸੀਸ
 ਜਾਏ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਉਲੰਘ !
 ਰਾਹ ਜਾਣ ਸੰਗ
 ਪਰ ਕਦਮ ਜਾਣ ਲੰਘ
 ਤੇ ਅੱਜ ਬਲੀ ਆਪਣੇ ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਚੋਂ
 ਬਲੀ ਰਹੀ ਏ ਮੰਗ ।
 ਕੀ ਕਿਸੇ ਹਰਫ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ !
 ਬਲੀ ਦਿਆਂ ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਤੇ
 ਇੱਕ ਹਿਰਸ ਹੀ ਹੈ ਕਾਫੀ

ਤੇ ਓਹੀ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ
ਹੈ ਲਹੂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ।
ਪਿਆਰ !

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਿੰਮਤ
ਇਤਨੀ ਨਾ ਵੰਗਾਰ ।

ਮੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਜੀਊਂਦੇ
ਕੋਈ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ?
ਤੇਜ਼ਸਵੀ ਦਾ ਤੇਜ਼
ਸਮੇਂ ਪਏ ਸਹਿਮਦੇ ।

ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਵਾਗ
ਅੱਜ ਏਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ,
ਹੋਣੀਆਂ ਦੇ ਹਥ
ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਾ ਲਏ ।
ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨੇ
ਹੋਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ,
ਪੈਰ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨੇ
ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਸੁਆਰ ।
ਪਿਆਰ !

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਿੰਮਤ
ਇਤਨੀ ਨਾ ਵੰਗਾਰ !

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ !

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਪਾਣੀ ਜਿਹਾ ?
ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ !

ਆਖਰ ਕੀ ਨੇ ਇਹ ਬੋਲ ਜਹੇ
ਸੀਨੇ ਚੋਂ ਛਲਕ ਆਂਦੇ
ਬੇ ਆਵਾਜ਼-ਅਜੇ ਵੀ ਨੇ ਚਾਂਹਦੇ: ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਂਦੇ ।
ਇਉਂ ਤਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਮੋਤੀ ?
ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉੱਤੇ !
ਮਹਿੰਗੇ ਮਹਿੰਗੇ ਸੁੱਚੇ ਸੁੱਚੇ !
ਇਹ ਕਲਮਾਂ ਚੋਂ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ,
ਸ਼ਾਹੀਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ।

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ ਇਹ, ਸਭ ਕੁਛ

ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦੇ ?

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਾਣੀ ਜਿਹਾ ?

ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ !

ਪੀੜ ਹੈ ਤਾਂ ਪੀੜ ਰਹੇ

ਪੀੜ ਬਣ ਕੇ ਜੰਮੀ

ਪੀੜ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵੇ

ਪੀੜ ਬਣ ਕੇ ਮਰ ਜਾਏ ।

ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਅੰਗ ਟੁੱਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ,

ਕੋਈ ਸੌਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ

ਬੇ ਹਿੱਸ ਜਹੇ ਢਹਿ ਪੈਂਦੇ ।

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਸ਼ਾ ?

ਪਲ ਦਾ ਪਲ ਛਾ ਜਾਂਦੇ,

ਇਹ ਰਜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ

ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੋਖਾ ਜਿਹਾ ਲਾ ਜਾਂਦੇ !

ਇਹ ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ
ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ,
ਇਹ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ
ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ,
ਇਹ ਇੱਕ ਠੋਕਰ ਨੇ-
ਪੀੜਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ,
ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਟਾ ਨੇ
ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ !

ਸ਼ਮ੍ਰਾਂ ਬਣਨ ਨੂੰ ਪਈ ਸੀ !
ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਹੋ ਕੇ
ਛਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਲੱਭਦੀ ।
ਅੱਗ ਦਿਆਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ
ਤਾਅ ਨਾ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ !
ਨੂਰ ਹੋ ਕੇ ਡਰਦੀ
ਕਿਤੇ ਸਭ ਕੁਛ ਨਾ ਜਗ ਜਾਏ ।

ਪੀੜ ਹੋ ਤਾਂ ਪੀੜ ਰਹੇ
ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖਲੋਵੇ

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ
ਸਿੰਮ ਕਿਉਂ ਹੈ ਜਾਂਦੀ ?
ਕਲਮ ਦੇ ਸਹਾਰੇ
ਵੱਗ ਕਿਉਂ ਹੈ ਪੈਂਦੀ ?

ਜੀਊਣਾ ਸੂ ਤੇ ਜੀਵੇ
ਜੀਅ ਸਦਕੇ ਜੀਵੇ
ਪਰ ਪੀੜ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵੇ ।
'ਪੀੜਾ' ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
ਬਦਨਾਮ ਤਾਂ ਨਾ ਕਰ ਜਾਏ,
ਮਰਨਾ ਸੂ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਏ
ਪਰ ਪੀੜ ਬਣ ਕੇ ਮਰ ਜਾਏ ।

ਆਖਰ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਪਾਣੀ ਜਿਹਾ ?
ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੈ !

ਗੁਨਾਹਗਾਰ !

ਗੁਨਾਹਗਾਰ !

ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ :

ਕੀਕਣ ਕਦੇ ਕਦੇ

ਕੁਛ ਸਾਂਦਾ ਏ ਹੋ;

ਮਿੱਠੇ ਜਹੇ ਪਾਣੀ

ਠੰਢੇ ਜਹੇ ਪਾਣੀ

ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ

ਕੁਛ ਤਿੱਖੇ

ਕੁਛ ਕੌੜੇ

ਲਾ ਲਈਏ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਲੱਭ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ।

ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ :
ਕੀਕਣ ਕਦੇ ਕਦੇ
ਕੁਛ ਜਾਈਦਾ ਏ ਖੋ,
ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ
ਸਮਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ
ਤਦ ਵੀ ਕੁਛ ਗਲਤ ਜਹੀ
ਗੱਲ ਜਾਂਦੀ ਏ ਹੋ ।
ਤੇ ਫਿਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੁਚ
ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਿਆਰ
ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਦਾ
ਇੱਕ ਰੱਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਉਸ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜ਼ਬਾਨ
ਬਕ ਜਾਂਦੀ ਏ ਝੂਠ
ਤੇ ਕੁਛ ਜਾਂਦੀ ਏ ਲਕੋ ।

ਗੁਨਾਹਗਾਰ !
ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ :
ਕੀਕਣ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਹਨੇਰੇ
ਫੇਰ ਬਣਦੇ ਨੇ ਵੈਰੀ

ਤੇ ਸਾਡੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦਰ
ਵੀ ਕਮਾਂਦੀ ਏ ਧ੍ਰੋਹ,
ਸਾਡੇ ਚਿੱਟੇ ਚਿੱਟੇ ਹੰਝੂ
ਸਾਡੇ ਕਾਲੇ ਕਾਲੇ ਝੂਠ
ਕੁਛ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਕੁਛ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ
ਆ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਖਲੋ,
ਰੂਹ ਪੈਂਦੀ ਏ ਰੋ।

ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ :
ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਜਹੇ ਚੰਮ
ਇਹ ਪੀਲੇ ਜਹੇ ਛਿੱਲੜ
ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਬਥੇਰੇ
ਪਰ ਤੇਰੇ ਜਹੇ ਬੰਦੇ
ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਹੇ ਬੰਦੇ
ਨੂੰ ਭੁਲ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ
ਲਲਚਾ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ;
ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ
ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ

ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਤੇ ਅਸੀਂ
ਜ਼ਹਿਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਚੱਖ
ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਝਖ
ਝੂਠ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਬਕ ।

ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ:
ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਰਾਤ
ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਾਲੀ,
ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ:
ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਰਾਤ
ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕੌੜੀ,
ਗੁਨਾਹਗਾਰ !
ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਹਾਂ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰ ।
ਗੁਨਾਹਗਾਰ !
ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ !

ਆਵਾ-ਗਵਣ

ਮੈਂ ਜਾਣਾ : ਇੱਕ ਐਸੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਜਿਸ ਦੇ ਕਤਰੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਮੈਨੂੰ
ਗਰਭ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਾਣ,
ਗਰਭ ਜੂਨ ਵਿੱਚ-ਜਨਮ ਰੋੜ ਵਿੱਚ
ਸਦੀਆਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਜਾਣ ।
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਲੋਹੇ ਕੋਟ
ਇਹ ਜਾ ਜਾ ਦਰ ਖੜਕਾਣ,
ਲਹੂ ਮਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਉੱਤੇ
ਲਹੂ ਤੇ ਮਾਸ ਹੰਡਾਣ ।
ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਫਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ
ਕਿਸੇ ਰਾਮ ਦਾ ਝਾਣ,
ਫਿਰ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਰਾਮ-ਕਾਰ ਚੋਂ
ਕੋਈ ਛਲੀਏ ਛਲ ਜਾਣ ।

ਫਿਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਓਹੋ ਕਤਰੇ
ਉਸੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਪਾਣ
ਗਰਭ ਜੂਨ ਵਿੱਚ—ਜਨਮ ਗੇੜ ਵਿੱਚ
ਸਦੀਆਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਜਾਣ ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ
ਸੱਭੇ ਬਲ ਪਰਤਾਣ,
ਰੂਪ ਬਣੀ, ਮੈਂ ਕਲਾ ਬਣੀ
ਤੇ ਬਣ ਜਾਦੂ ਦਾ ਬਾਣ,
ਨਕਸ਼ ਬਰੀਕੀ, ਚਾੜ੍ਹ ਉਛਾੜ
ਹੱਥੇ ਕਲਾ ਸੁਗੰਧਿ ਲਿਬਾੜ,
ਕਈ ਜਨਮ ਮੈਂ ਕਾਮ-ਕਲਾ
ਤੇਰਾ ਦੇਵ ਪੁਣਾ ਅਜ਼ਮਾਣ,
ਹਰ ਵਸਤੂ ਦਾ ਜਨਮ ਧਾਰਿਆ
ਤੇਰੀ ਇੱਕੋ ਭੁੱਖ ਜਗਾਣ !
ਕਈ ਜਨਮ ਮੇਰੇ ਨਾਚੀ ਬਣ ਬਣ
ਮੁੜ ਮੁੜ ਨੱਚਣ ਪੂਜਾ ਨਾਚ
ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਦੁਆਲੇ
ਘੁੰਗਰੂ ਪਏ ਛਣਕਾਣ,

ਹਰ ਘੁੰਗਰੂ ਦੇ ਗਲੇ ਚੋਂ
ਤੈਨੂੰ ਵਾਜਾਂ ਦੇਂਦੇ ਜਾਣ ।
ਸੰਗ ਮਰਮਰੀ ਅੰਗ ਲਿਸ਼ਕਾਂਦੇ
ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਣ,
ਰੂਪ ਖਿਡਾਵੇ ਅੰਗ ਖਿਡੌਣੇ
ਜਨਮ ਖੇਡਦੇ ਜਾਣ ।
ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕਈ ਚੋਲੇ
ਇਹ ਬਦਲ ਬਦਲ ਕੇ ਆਣ
ਜਨਮ ਬਣੇ ਮੇਰੇ ਰਾਸਧਾਰੀਏ
ਮੁੜ ਮੁੜ ਰਾਸ ਰਚਾਣ ।

ਕਈ ਜਨਮ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਸਮਾਧਿ
ਹੋਵਾਂ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ,
ਫਿਰ ਪਈ ਲੱਭਾਂ ਗਰਭ ਗੁਫਾ ਨੂੰ
ਪੀੜ ਕਰਾਂ ਪਰਵਾਨ ।
ਮਾਸ ਸੁਗੰਧਿ ਲਹੂ ਚਾਂਗਲਾ
ਬੁੜ ਹਾਣਾਂ ਦੇ ਹਾਣ,
ਵਲ ਵਲ ਹਾਰੇ ਅੰਗ ਮੇਰੇ
ਤੇਰੇ ਅੰਗ ਵਲੇ ਨਾ ਜਾਣ ।

ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗਿਆਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ
ਜੋ ਪੈਂਦੇ ਧਰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਹਰ ਜੀਵਨ ਤੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ
ਇਹ ਲਹੂ ਛਿੜਕਦੇ ਜਾਣ ।
ਕਾਲ ਦੂਰੀਆਂ, ਕਦਮ ਦੂਰੀਆਂ
ਲਾਰੇ ਲਾਂਦੀਆਂ ਜਾਣ
ਧਾਰ ਧਾਰ ਜਨਮਾ ਜਨਮਾ ਕੇ
ਗਰਭ ਹੋਏ ਹੈਰਾਨ ।
ਕਾਲ ਹਨੇਰੇ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ
ਏਸ ਜਨਮ ਓਨੂੰ ਜਾਤਾ
ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਦੇ ਅਖੀਰੀ
ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਪਰਵਾਣ !

ਬੇਵਸਾਹਿਆ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ

ਬੇਵਸਾਹਿਆ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ

ਤੁਬਕ ਪੈਂਦਾ

ਤੁਹਿ ਜਾਂਦਾ

ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ

ਇੰਜ ਵਸਾਹ ਨਾ ਖਾਂਦਾ

ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤੋਟ

ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਏਟ

ਲੈਂਦੇ ਆਲਣੇ ਦੀ ਓਟ !

ਨਿਤ ਲਲਚਾਇਆ

ਨਿਤ ਤਰਿਹਾਇਆ

ਬੇ ਵਸਾਹਿਆ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ।

ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੂਰੀਆਂ

ਤੇ ਫਾਸਲੇ ਬੜੇ,

ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬੰਧਨ

ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾਚ ਚੜ੍ਹੇ।

ਅਨਗਿਣਤ ਅੱਥਰਾਂ ਪੀ ਕੇ

ਧਰਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ਕ,

ਅਜੇ ਵੀ ਆਦਮ ਨੂੰ ਬੁਰੀ

ਆਦਮ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕ,

ਪਰ ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਜੋਤ

ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਰਹੀ ਲਿਸ਼ਕ,

ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਹੈ ਇਜ

ਬੇਵਸਾਹਿਆ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ?

ਤੂਬਕ ਪੈਂਦਾ

ਤੂਹਿ ਜਾਂਦਾ

ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ।

ਇੱਕ ਗੁਨਾਹਗਾਰ

ਰੋਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਅਕਲ ਦੀ
ਅੱਜ ਨਾ ਸਹੀ,
ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ — ਹਾਂ !
ਅੱਜ ਨਾਂਹ ਸਹੀ ।
ਮੇਰੀ ਤੋਬਾ !
ਨੀਲ ਚੰਦ੍ਰ ਦੀ ਘਾਟੀ
ਜਿਥੇ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਸਾਲ
ਸਦੀਆਂ ਪਏ ਤੱਗਦੇ,
ਸੁਥਰੇ ਅਕਾਸ਼ ਵੀ ਤਾਂ
ਨਿੱਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ,

ਨੀਲੀਆਂ ਰਗਾਂ ਦੀ ਰੱਤ
ਅੱਜ ਫਰਕਦੀ ਮੇਰੀ,
ਤੇ ਮੇਰੇ ਖੂਨ ਵਰਗੀ
ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ
ਦੈਂਤਾਂ ਜਹੇ ਪਰਬਤ
ਦਾਨਵ ਜਹੇ ਪੱਥਰ
ਤੇ ਉਥੇ ਮੂੰਹ ਭੰਨਦੇ
ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ
ਅੱਜ ਤੱਕਾਂ ਮੈਂ ਤੱਕਾਂ
ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਖੱਡ ਜਹੀਆਂ
ਭੁੰਘੀਆਂ ਖੱਡਾਂ
ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਦਲ
ਪਏ ਪਾਣੀ ਹੋ ਵਗਦੇ
ਸੁਥਰੇ ਅਕਾਸ਼ ਵੀ ਤਾਂ
ਨਿੱਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ,
ਰੋਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ—ਅਕਲ ਦੀ
ਅੱਜ ਨਾ ਸਹੀ ।

ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਜਵਾਨ
ਮੇਰਾ ਖੀਸਾ ਵੀ ਹੈ ਜਵਾਨ
ਪਰਚਾ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਕੁਛ ਆਖੇਗਾ ਧਰਮ
ਟੇਕ ਕੇ ਮੱਥਾ ਵਰਚਾ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਕੂਏਗੀ ਰੂਹ
ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਖਿਆਲ
ਮੰਗ ਕੇ ਸਾਈਕਲੋਜੀ ਤੋਂ ਕਾਰਣ
ਸਰਚਾ ਲਵਾਂਗਾ !

ਰੋਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ—ਅਕਲ ਦੀ
ਅਜ ਨਾ ਸਹੀ ।

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !

ਮੇਰੀ ਜੀਭ ਤੇ--ਤੇਰਾ ਲੂਣ ਏਂ
ਤੇਰਾ ਨਾਂ--ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਿਆਂ ਹੋਠਾਂ ਤੇ,
ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਬੁੱਤ ਵਿਚ
ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾ ਖੂਨ ਏਂ ।

• ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬੋਲਾਂ !

ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਬੋਲ ਪੈਂਦੇ ਤੇਰਾ ਅੰਨ,
ਕੁਛ ਕੁ ਬੋਲ ਸਨ
ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੰਨ ਦੇ ਕੀੜੇ
ਤੇ ਅੰਨ ਭਾਰ ਹੋਠਾਂ--ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !

• ਕਾਮੇ ਮਾਂ ਬਾਪ
ਦਿੱਤੇ ਕਾਮੇ ਨੇ ਜੰਮ,
ਕਾਮੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ
ਸਿਰਫ ਕੰਮ ।

ਬਾਕੀ ਵੀ ਤਾਂ ਕੰਮ
ਕਰਦੇ ਇਹੋ ਹੀ ਚੰਮ,
ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ
ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ।

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !
ਮੈਂ ਚੰਮ ਦੀ ਗੁੱਡੀ
ਖੇਡ ਲੈ ਖਿਡਾ ਲੈ,
ਲਹੂ ਦਾ ਪਿਆਲਾ
ਪੀ ਲੈ ਪਿਲਾ ਲੈ ।

ਤੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖੜੀ ਹਾਂ ਅਹਿ
ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ੈ
ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਵਰਤ ਲੈ,
ਉਂਗੀ ਹਾਂ
ਪਿਸੀ ਹਾਂ
ਗੁੱਝੀ ਹਾਂ
ਵਿਲੀ ਹਾਂ
ਤੇ ਅਜ ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਤੇ
ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਪਰੱਤ ਲੈ ।

ਮੈਂ ਬੁਰਕੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ
ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਨਿਗਲ ਲੈ,
ਤੇ ਤੂੰ ਲਾਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ
ਜਿੰਨਾਂ ਚਾਹੇਂ ਪਿਘਲ ਲੈ ।

ਲਾਵੇ 'ਚ ਲਪੇਟ ਲੈ,
ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਖੜੀ ਹਾਂ
ਬਾਹਵਾਂ 'ਚ ਸਮੇਟ ਲੈ ।
ਚੁੰਮ ਲੈ
ਚੱਟ ਲੈ,
ਤੇ ਫੇਰ ਰਹਿੰਦੇ ਖੁੰਹਦੇ
ਉਸਦਾ ਵੀ ਕੁਛ ਵੱਟ ਲੈ
ਅੰਨ ਦਾਤਾ !
ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ
ਤੇ ਇਨਕਾਰ ?
ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ।
ਹਾਂ—ਪਿਆਰ.....?
ਇਹ ਤੇਰੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਸ਼ੈ ਨਹੀਂ ।

ਉਡੀਕ

ਰਾਤ—

ਅੱਧੀ ਕੁ ਇਧਰ ਏ,

ਅੱਧੀ ਕੁ ਉਧਰ ਏ,

ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਛੱਡ ਹੇਠਾਂ

ਤੂੰ ਉਡੀਕਦਾ ਪਿਆ ਏਂ

ਇੱਕ ਇੱਕ ਘੁੱਟ ਚੋਂ

ਇੱਕ ਇੱਕ ਨੋਟ ਚੋਂ

ਇੱਕ ਇੱਕ ਪਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ।

ਤੂੰ—ਹਾਂ ਤੂੰ—ਤੂੰ

ਮੇਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਿਉ !

ਰਾਤ—

ਅੱਧੀ ਕੁ ਇਧਰ ਏ,
ਅੱਧੀ ਕੁ ਉਧਰ ਏ,
ਤੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ 'ਚ ਬੈਠੀ
ਤੇਰੇ ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠਾਂ
ਮੈਂ ਉਡੀਕਦੀ ਪਈ ਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਲੜਖੜਾਂਦੇ ਪੈਰ
ਝੱਗੇ ਦੇ ਗਲਮੇਂ ਤੇ
ਭੜੇ ਜਹੇ, ਗੰਦੇ ਜਹੇ
ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਰਾਲਾਂ ।
ਖਾਲੀ ਜਿਹਾ ਖੀਸਾ
ਸੂਹੀਆਂ ਘੁੱਟ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ
ਚਿੱਟੇ ਫਟਕ ਹੇਠਾਂ ਚੋਂ
ਨੰਗੀਆਂ ਜਹੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ।
ਮੈਂ—ਹਾਂ ਮੈਂ—ਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ।

ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ !

ਮੇਰੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਦਾ ਸਾਇਆ

ਅਜੇ ਤੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ

.....ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਂ ਨਾਲ

ਹੈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਰਾਤ ਆਂਦੀ ਪਈ ।

ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ !

ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ

ਅਜੇ ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ

.....ਜਿਸਦੀ ਲੋਅ ਅਜੇ ਵੀ

ਸੁਕਲਾ ਪੱਖ ਲਗਾਂਦੀ ਪਈ ।

ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ !

ਮੇਰੀ ਮਹਿੰਦੀ ਦੀ ਮਹਿਕ
ਅਜੇ ਤੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ
.....ਜਿਸਦੀ ਸੁਰੰਧ ਅੱਜ
ਸਾਰੇ ਫੁੱਲਾਂ ਚੋਂ ਆਂਦੀ ਪਈ।
ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ !

ਮੇਰੇ ਰਾਂਗਲੇ ਦੰਦਾਸੇ ਦੀ ਛੋਹ
ਅਜੇ ਤੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ
.....ਜਿਸ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ
ਪੂਰਬ ਤੇ ਲਾਲੀ ਛਾਂਦੀ ਪਈ।
ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ ।

ਤੇ ਨਾਲੇ—ਨਾਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ
ਤੇਰੇ ਖੂਨ ਦੀ ਅਮਾਨਤ
.....ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ
ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬਨਾਂਦੀ ਪਈ !
ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿੰਜ ਜਾ ਸਕਨੈਂ !

ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ

ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ,
ਕਦ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ ਬਣਿਆ
ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ?

ਤਦ ਤੋਂ ਇਹ ਹੁਸਨ ਰੱਖਿਆ
ਸੀ, ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਅਮਾਨਤ,
ਨੈਣਾਂ ਵੀ ਜਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੱਕਿਆ
ਅਜੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ।

ਅੱਜ ਤੂੰ ਕੀਤਾ ਏ ਸ਼ੰਕਾ,
ਕੀਤੈ ਅੱਜ ਤੂੰ ਸਵਾਲ,
ਮੇਰੀ ਵਫਾ ਇਸਤੇ ਵੀ
ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੀ ਏ ਹਜ਼ਾਰ ।

ਕੁਛ ਤੇ ਹਿੱਲੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਜਜ਼ਬੇ !

ਕੁਛ ਤੇ ਖੁੱਲੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੋਠ

ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਈ :

ਅੱਜ ਲੈਣੀ ਏਂ ਸਾਰ ।

ਮੇਰਾ ਸਬਰ ਸਾਬਤ

ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਏਸ ਵਾਰ

ਔਣਾ ਪਵੇਗਾ 'ਮੰਜ਼ਲ' ਨੂੰ

'ਭਟਕਣਾ' ਦੇ ਦੁਆਰ ।

ਲੋਹਾ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਕਟਦੈ,

ਜ਼ਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਹਟਦੈ,

ਹੋਰ ਪੰਘਰੇਗਾ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ

ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਜਵਾਲਾ

ਬਾਲਾਂਗੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ।

ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ,

ਕਦ ਤਕ ਰਹੇਗਾ ਬਣਿਆ

ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ?

ਮਿਲਾਂਗੇ

ਮਿਲਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ !
ਨਾ ਮੇਰਾ ਹੁਸਨ ਤੇਰਾ,
ਨਾ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਮੇਰਾ,
ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਨੇ ਰੂਹਾਂ
ਦਿੱਤਾ ਚੇਤਾ ਵਿਸਾਰ;
ਮਿਲਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ !
ਸੌਂ ਸਕਦੀ ਏ ਯਾਦ
ਪਰ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
ਫਿਰ ਆਵੇਗਾ ਚੇਤਾ
ਹੋਵੇਗੀ ਬੇਕਰਾਰ ।
ਮਿਲਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ।

ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ,
 ਫਿਰ ਜਾਗਣਗੇ ਜਜ਼ਬੇ,
 ਜ਼ਰਾ ਸਾਹ ਲਵੇਗੀ 'ਹਸਰਤ',
 ਪੜਾ ਕਰੇਗਾ 'ਇੰਤਜ਼ਾਰ',
 ਮਿਲਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ ।
 ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਤਸੱਲੀ,
 ਪਿਸ ਜਾਣਗੇ ਅਰਮਾਨ
 ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ।
 ਮਿਲਾਂਗੇ ਫੇਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ।
 ਹੋਰ ਭੜਕੇਗੀ ਜਵਾਲਾ
 ਹੋਰ ਪਿਘਲੇਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
 ਪਨਾਹ ਮੰਗੇਗਾ ਮੇਰਾ ਹੁਸਨ
 ਪਨਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ।
 ਮਿਲਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ।

ਤੂੰ ਇਕ ਦੇਵਤਾ

ਤੂੰ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ

ਨਿਰਾ ਅਭਿਮਾਨ ।

ਮੈਂ ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ

ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਨਾ ਮਾਣ ।

ਤੂੰ ਉਹ ਕਿਨਾਰਾ

ਇਨਾ ਕੁ ਉੱਚਾ

ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੋਹ ਵੀ ਨਾ ਪਾਣ ।

ਮੈਂ ਉਹ ਮਿੱਟੀ

ਇੰਨੀ ਕੁ ਨੀਵੇਂ

ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਜਾਣ ।

ਤੂੰ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ

ਨਿਰਾ ਅਭਿਮਾਨ,

ਪੱਥਰ ਦਾ ਪੱਥਰ

ਨਿਰਜੀਵ—ਨਿਰਜਾਨ,

ਨਿਰਮੋਹ— ਨਿਰਵਾਨ ।

ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਆਪਣੀ
ਥਾਂ ਤੇ ਅਹਿੱਲ,
'ਦੇਵਤਾ ਕਿਉਂ ਜਾਵੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਕੋਲ ਚੱਲ ?'
ਪੱਥਰ-ਪਣ ਦਾ ਮਾਣ,
ਦੇਵ-ਪਣ ਦੀ ਸ਼ਾਨ,
ਕਦੇ ਵੀ ਤੂੰ ਆਇਆ
ਮੇਰੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਪੈਰਾਂ
ਨੂੰ--ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਣ ?
ਅੱਜ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸੁੱਚਾ,
ਅੱਜ ਤੂੰ ਪਵਿਤ੍ਰ,
ਮਾਣ ਤੇਰਾ ਸਾਬਤ
ਸਬੂਤ ਅਭਿਮਾਨ ।

ਪਰ ਮੈਂ ਰਹੀ ਮਿੱਟੀ-
ਚਾਹਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਟੀ,
ਤੇਰੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ
ਤੇਰੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਢੱਠੀ
ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦੀ
ਤੇਰੀ ਖਿੱਚ ਅਣ-ਡਿੱਠੀ ।

ਮੈਂ ਰਹੀ ਮਿੱਟੀ,
ਰਾਹਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਟੀ,
ਕਈ ਇੱਕ ਗ਼ੈਰਾਂ ਦੇ
ਕਈ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਦੇ
ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਭਿੱਟੀ।
ਤੇ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਭਾਲ ਭਾਲ
ਹੋ ਗਈ ਮੈਂ ਜੂਠੀ !
ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਚਰਨ
ਮੈਨੂੰ ਅੰਗ ਨਾ ਛੁਹਾਣ
ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ
ਨੂੰ ਗਲੇ ਨਾ ਲਗਾਣ।

ਮੈਂ ਲਹੂ ਮਿੱਟੀ
ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਨਾ ਮਾਣ।
ਤੂੰ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ
ਨਿਰਾ ਅਭਿਮਾਨ।

ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ

ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ

ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਜੂਠੇ

ਅੱਜ ਵੇਹਣਗੇ,

ਜਾਂ ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਜੂਠੇ

ਜਾਂ ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਸੁੱਚੇ

ਅੱਜ ਹੋਣਗੇ।

ਅੱਜ ਕੁਛ ਹੋਵੇਗਾ !

ਇਕ ਸੱਚ ਪਿਆ ਪਲਦਾ

ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ,

ਪਰ ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ

ਵੀ ਪਲ ਪਲ ਕੇ ਕੋਇਲ

ਭੁੱਲੀ ਨਾ ਹਾਲਾਂ

ਅਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ।

ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ,

ਮੇਰੇ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਜੂਠ,

ਇੱਕ ਦੂਏ ਤੇ ਭਾਰੂ
ਅੱਜ ਹੋਣਗੇ;
ਤੇ ਨਹੀਂ—ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ !
ਪਾਰਸ ਰਹੇਗਾ ਪਾਰਸ,
ਲੋਹਿਆ ਬਣੇਗਾ ਕੁੰਦਨ,
ਚਾਨਣ ਦੇ ਹੱਥ
ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ
ਅੱਜ ਧੋਣਗੇ ।
ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ
ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਜੂਠੇ
ਅੱਜ ਛੋਹਣਗੇ ।

“ਮਹਾਂ ਮੋਹਿਨੀ—ਰੂਪ ਧਾਰਿਓ ਅਨੂਪੀ”
ਤੇ ਅੱਜ ਕੁਛ ਹੋਵੇਗਾ
ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਰੂਪ
ਅੱਜ ਬਣੇਗਾ ਅਪੱਛਰਾਂ
ਉਹਨੂੰ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ,
ਨਿਰ ਅਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ
ਆਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ;
ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਚ-ਅੰਗ

ਕੋਈ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਣਗੇ,
ਨਾਚ ਕਲਾ—ਹੁਸਨ ਕਲਾ
ਦੇਵਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ
ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਅੱਜ ਵਟਾਣ ਗੇ ।

ਅੱਜ ਕੁਛ ਹੋਵੇਗਾ,
ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ
ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਜੂਠੇ
ਅੱਜ ਛੋਹਣਗੇ,
ਤੇ ਚਰਨ ਤੇਰੇ ਸੁੱਚੇ
ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਸੁੱਚੇ
ਅੱਜ ਹੋਣਗੇ ।

ਇੱਕ ਦਿਹਾੜੇ

ਇਸ ਖਾਕੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬੁੱਤ ਵਿਚ
ਹੁਸਨ ਇਸ਼ਕ ਇਉਂ ਰਹਿਣ,
ਜਿਉਂ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਤੀ ਪਈ
ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੋ ਨੈਣ ।

ਕਦੇ ਨਾ ਜਾਗੇ—ਕਦੇ ਨਾ ਜੀਵੇ
ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਛੋਹੇ
ਸਦ ਸੁੱਤੇ—ਅਣ-ਛੂਤੇ ਰਹੇ
ਨਾ ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਮੋਹੇ ।

ਜਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਲ੍ਹੇਟੇ
ਦੋ ਮੋਤੀ ਅਣ-ਵਿੱਧੇ,
ਕਿਸੇ ਠਾ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰ ਲਿਆਂਦੇ
ਕਿਸੇ ਨਾ ਜੁਲਫੀਂ ਗੁੰਦੇ ।

ਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੀਆਂ
ਦੇ ਕਲੀਆਂ ਅਣ-ਸੁੰਘੀਆਂ,
ਜਾਂ ਇਹ ਕੰਜ ਕਵਾਰੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ
ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲੁੰਘੀਆਂ ।

ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚੀ ਵਾਦੀ ਵਿੱਚ ਨੇ
ਦੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪੱਤੇ,
ਕਿਸੇ ਤਲੀ ਤੇ ਲੱਗੇ ਨਾ
ਤੇ ਹਰਿਓਂ ਹੋਏ ਨਾ ਰੱਤੇ ।

ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਘਾਟੀ ਵਿਚ
ਦੇ ਬੱਦਲ ਡਿੱਗੇ ਪਏ,
ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਦੂ ਛੋਹ ਤੋਂ ਵਾਂਜੇ
ਅਜੇ ਨਾ ਚੰਗੇ ਗਏ ।

ਜਾਂ ਇਹ ਦੋ ਤ੍ਰੇਲ ਦੇ ਤੁਪਕੇ
ਐਸੀ ਥਾਂ ਛੁਪਾਏ,
ਕਿਸੇ ਸੂਰਜ ਨੇ ਤੱਕੇ ਨਾ
ਤੇ ਨਾ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਏ ।

ਜਾਂ ਇਹ ਦੋ ਪਲਮਦੇ ਹੰਝੂ
ਦੋ ਨੈਨਾਂ ਦੇ ਖੂਜੇ,
ਸਿੰਮੇ, ਭਲੇ, ਧਰਤੀ ਰਲ ਗਏ
ਕਿਸੇ ਤਲੀ ਨਾ ਪੂੰਝੇ ।

ਇਸ ਖਾਕੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬੁੱਤ ਵਿਚ
ਹੁਸਨ ਇਸ਼ਕ ਇਉਂ ਰਹਿਣ,
ਜਿਉਂ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਤੀ ਪਈ
ਸਾਹਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੋ ਨੈਣ ।

ਇਸ ਖਾਕੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਣ
ਬੇ-ਫਿਕਰੇ ਸੁੱਤੇ ਆਹੀ,
ਇੱਕ ਦਿਹਾੜੇ—ਇਹ ਮਿੱਟੀ
ਕਿਸੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੁਹਾਈ ।

ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਸੂਹੀ
ਤੇ ਗ਼ਮ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸੰਘਣੀ,
ਪੁੱਛਾਂ ਪਿਆਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ—ਇਹ ਪੀ ਕੇ
ਬਾਕੀ ਕੀਕਣ ਲੰਘਣੀ ?

ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਲੀ
ਕਿਸੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੁਹਾਈ,

ਰੰਗੀਲੇ ਦੀ ਰੰਗਣ ਵਿਚ
ਸਭ ਰੰਗੀ ਗਈ ਲੁਕਾਈ,
ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਅੰਦਰ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਨਾ ਪਰਤ ਕੇ ਤੱਕਿਆ
ਸਭ ਕੁਛ ਹੋ ਗਿਆ ਸਿਆਹੀ ।

ਬੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਣ ਵਾਲਿਆ
ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਜੀਵਣ ਜਾਤਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਲਾਹਣ ਵਾਲਿਆ
ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਦਰਦ ਪਛਾਤਾ ।

ਜੀਵੇ ਪਿਆਲਾ ਜਿਨ੍ਹੇ ਅਸਾਡੀ
ਸੁੱਤੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਜਗਾਈ,
ਜੀਵੇ ਪਿਆਲਾ—ਜਿਸਦੇ ਬਾਝੇ
ਸਾਡੀ ਵਿਲਕੇ ਤ੍ਰਿਖਾ ਤਿਹਾਈ ।

ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆ !
ਸੱਭੇ ਕੁਛ ਅਸਾਂ ਪਾਇਆ,
ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇਂ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ !
ਅਸਾਂ ਸੱਭੇ ਕੁਛ ਵੇਜਾਇਆ ।

✓ ਬੇਆਵਾਜ਼

ਤੁਸੀ ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੋ ਤਾਰਿਓ !
ਪਰ ਅਸੀ ਹਨੇਰੇ ਘੋਰ,
ਤੁਸੀ ਜਮ ਜਮ ਵੱਸੋ ਬੱਦਲੋ !
ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਸਾਂ ਹੋਰ ।

ਤੁਸੀ ਹੱਸੋ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਦੇ !
ਸਾਡੇ ਬੋਲ ਵਿਲਕਦੇ ਜਾਣ,
ਤੁਸੀ ਪੈਣਾਂ ਵੱਗੋ ਸੰਦਲੀ !
ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਸੁਲਗਦੇ ਜਾਣ !

ਤੁਸੀ ਲੱਖ ਚੰਦਾ ! ਲੱਖ ਸੂਰਜਾ !
ਸਾਡੇ ਸੱਖਣੇ ਸਭ ਅਸਮਾਨ,
ਤੁਸੀ ਜਲ ਥਲ ਭਰਿਓ ਨੀਰ ਨੀਰ !
ਸਾਡੀ ਤਰਿਹਾਈ ਜਾਨ ।

ਹੋਰ, ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ
ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਜਨਮ ਨਾ ਛੋੜ,
ਤੁਸੀ ਲੱਖ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਾਲੜੇ !
ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਜਿੰਦੜੀ ਦੀ ਲੋੜ ।

ਤੁਸੀ ਲੱਖ ਸੈ ਦਾਤਾਂ ਵਾਲਿਓ !
ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋਟ,
ਅਸਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਇੱਕ ਦੇਵ
ਤੁਸਾਂ ਦੇਵਾਂ ਕੋਟਿ ਕੋਟ ।

ਸਾਡਾ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ
ਤੁਸੀ ਦੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ !
ਬੇ-ਆਵਾਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਆਖੇ
ਉਹਦਾ ਨਿਰਮੋਹੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ।

ਹੋ--ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ

ਚਿੱਟੀਆਂ ਚਾਂਦੀ-ਚੰਬੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ
ਤੇ ਹਰਿਆ ਬੂਟਾ ਮੇਰੇ ਅੰਗਣਾ !
ਹੋ--ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ !

ਤੇਰੇ ਹੁਸਨਾਂ ਦਾ ਬੁੱਤ,
ਸੈਲ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ,
ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਰੁੱਤ,
ਜੀਵੇਂ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਊ ਅੱਤ,
ਰੱਖ ਇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ।
ਹੋ ਵੈਲਾ ਜੀ ! ਜੀਵੇਂ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ?
ਨਾਲੇ ਲਾਣਾ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਨਾਲੇ ਸੰਗਣਾ ?
ਹੋ--ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ !

ਉਤੋਂ ਚੜ੍ਹੀ ਪਿਆ ਸਾਉਣ
ਵੱਗੋਂ ਆਖਰਾਂ ਦੀ ਪੌਣ
ਬੱਦਲ ਢਹਿਣ ਨੂੰ ਪਏ ਆਉਣ
ਟਾਹਣਾਂ ਧਰਤ ਉਤੇ ਝੋਣ
ਜਿਵੇਂ ਲਹਿੰਗੇ ਦੀ ਲੌਣ ।
ਸਾਵਣ ਮਾਂਹ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ
ਦਰਦਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਸੰਘਣਾ ।
ਹੋ—ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ !

ਬੂਰ ਬੂਰ ਟਾਹਣੀਆਂ
ਮੈਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਹਣੀਆਂ !
ਦਿਲਾਂ ਦਿਆ ਹਾਣੀਆਂ !
ਉਮਰਾ ਪਈ ਜਾਣੀ ਆਂ
ਵੱਗਦਾ ਜਿਉਂ ਪਾਣੀ ਆਂ ।
ਢਲੀ ਢਲੀ ਜਾਣਾ, ਫੇਰ ਭਲਕੇ ਨਾ ਆਉਣਾ
ਜੇਹੜਾ ਪਾਣੀ ਪੱਡਣ ਤੋਂ ਲੰਘਣਾ ।
ਹੋ—ਮਿਲੀ ਵੰਝਣਾ ।

ਨਿੱਕਾ ਮਿਲਣ

ਸਾਜਣ ਤੁਸੀ ਆਏ :

ਜਿਉਂ ਹਾੜ ਮਹੀਨੇ ਦੀ

ਵਰਖਾ ਦਾ ਛੱਟਾ,

ਜਦੋਂ ਰਾਤਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ

ਤੇ ਚੰਨ ਵੀ ਤੱਤਾ,

ਨਾ ਵਾ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ

ਤੇ ਨਾ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ

ਕੁਛ ਸੱਬਰ ਕੱਤਾ

ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਵੱਸ ਗਿਆ

ਵਰਖਾ ਦਾ ਛੱਟਾ

ਉਂਜੇ ਦਾ ਉਂਜੇ

ਕੁਮਲਾਇਆ ਪੱਤਾ,

ਮੂੰਹ ਝੁਲਸੀ ਧਰਤੀ ਦਾ

ਤੱਤੇ ਦਾ ਤੱਤਾ

ਸਾਜਣ ਤੁਸੀ ਆਏ !

ਜੀ !

ਬੁੱਲ੍ਹ 'ਮਜ਼ਹਬ' ਦੇ ਫਰਕਣ
ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਹੋ ਕੇ
'ਅਕਲ' ਆਖਦੀ : ਜੀ !

ਤਾਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਮਕੇ
ਤਲੀਆਂ ਦੇ ਛਾਲੇ ਜੋੜ ਕੇ
'ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼' ਕਹੇ : ਜੀ !
ਹੋਠ 'ਸਮਾਜ' ਦੇ ਹਿੱਲਣ
ਨੈਣ ਝੁਕਾ ਕੇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਤੇ
'ਪਿਆਰ' ਆਖਦੈ : ਜੀ !

ਉਠਦੀ ਏ ਇੱਕ ਸੀਅ
ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੀ
ਹਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਰ ਇਕ ਦੀ
ਜੀਭ ਆਖਦੀ : ਜੀ !

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਹੱਥ ਸੰਗੀਨਾਂ
ਜੀਭ ਨਿਹੱਥੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੱਕ ਦੇ
ਖੰਭਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਥੀ।

ਸ਼ਾਹ ਹਨੇਰੇ, ਪਟਕ ਪਟਕ
ਟੁੱਟ ਗਏ ਲੱਖ ਮੱਥੇ,
ਅਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੱਖ ਦੀ ਰਾਤ
ਚੰਨ ਕਿੱਥੇ ?

ਧਰਤੀ ਦਾ ਬੱਚਾ
ਪਿਆ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵਿਲਕਦੈ;
ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚੋਂ
ਅਜ ਲਹੂ ਪਿਆ ਸਿੰਮਦੈ।

ਲੱਕ ਲੱਕ ਪੈਲੀਆਂ
ਅੰਨ ਦਾ ਭੋਰਾ ਨਾ ਲੱਥੇ,
ਅਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੱਖ ਦੀ ਰਾਤ
ਚੰਨ ਕਿੱਥੇ ?

ਪੰਜ ਕੁ ਸਦੀਆਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪਾਵਸ,
ਇੰਜੇ 'ਕਲਿਕਾਤੀ'
ਸੀ 'ਕੂੜ ਅਮਾਵਸ' ।

ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ, ਜਗ ਚਾਨਣ
ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਇੱਥੇ,
ਅਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੱਖ ਦੀ ਰਾਤ
ਚੇਨ ਕਿਥੇ ?

ਓਹਦੇ ਬੋਲ ਗੂੰਜਦੇ
ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੀ ਵ੍ਹਾ ਵਿੱਚ,
ਓਹਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ।

ਤੱਕਣਾ ਕੰਮ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ
ਉਹ ਰਾਂਹ ਪਿਆ ਦੱਸੇ,
ਅੱਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੱਖ ਦੀ ਰਾਤ
ਚੇਨ ਕਿਥੇ ?

ਭੁਲੇਖੇ

ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ : ਹੋਣੀ
ਅਣ-ਹੋਣੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ
ਫਿਰ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ।
ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲੋਣੇ
ਜੀਆ ਪਰਚਾ ਰਹੀ ।

ਹੁਸਨ ਮੇਰਾ ਅਗਨੀ
ਨਿੱਤ ਪਿਆ ਬਲਣਾ,
ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਉਹਦਾ ਪੱਥਰ
ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢਲਣਾ,
ਨਿਹੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਰਹੀ ।
ਮੈਂ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ।

ਕਦੇ ਦਿਲ ਕਹਿੰਦੈ :
ਸੱਖਣੇ ਆਕਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ

ਇਹੋ ਹੀ ਚੰਗੈ :

ਇੱਕ ਤਾਰਾ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਏ

ਇੱਕ ਪੂੰਜੀ-ਜੁੜ ਕੇ ਲੁੱਟ ਜਾਏ

ਓ ਮੇਰੇ ਡਾਢੇ ਬਿਗਾਨੇ !

ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ।

ਇੱਕ ਬਾਜ਼ੀਗਰ

ਇੱਕ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਛਾ ਰਿਹੈ,

ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ

ਸਾਂਭ ਦੇਵੇ ਨਰਦਾਂ

ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਖੇਡਾਂ,

ਮੈਂ ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀ ਦੀ ਸਵਾਲੀ

ਤੇ ਹੱਥ ਉਹਦੇ ਖ਼ਾਲੀ

ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ

ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾ ਰਿਹੈ,

ਉਹਦੀ ਪਲ ਪਰ ਦੀ ਖੇਡ

ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਛ, ਇਸ ਬਾਜ਼ੀ ਤੇ

ਲਗਾਵਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ।

ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ : ਲਗਾਣਾ
ਇਸ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਨਾਰੇ
ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਭੰਵਰ
ਆਪਣੀ ਵਲ ਬੁਲਾ ਰਿਹੈ,
ਤੇ ਪੈਰ ਮੇਰੀ ਨਈਆ ਦਾ
ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ।

ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਏ ਪਿਆਰਾ ।
ਤੂਫਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਜਾਪੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਜ਼ ।

ਤ੍ਰਿਖਾ ਮੇਰੀ ਸਿਸਕਦੀ,
ਤੇ ਉਹ ਰੇਗਸਤਾਨ ਦੀ
ਰੇਤ ਪਈ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ।
ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਪਿਆਸੀ
ਪਾਣੀ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਖਾ ਰਹੀ ।
ਜਿਨ੍ਹੇ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ
ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਹੀ ।
ਮੈਂ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ।

ਸੰਝ ਹੋਈ ਸਭ ਪੰਛੀ ਪਰਤੇ
 ਮਨ ਤੂੰ ਭੀ ਮੁੜ ਆ !
 ਪਰਤ ਪਿਆ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਸਾ
 ਦਿਵਸ ਭੀ ਰੈਨ ਭਇਆ,
 ਸਭ ਨੂੰ ਪਰਤੀ ਯਾਦ ਘਰਾਂ ਵੀ
 ਪਰਤੇ ਪੰਖ ਪਿਛਾਂਹ,
 ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਨੀਂਦਰ ਵੀ ਪਰਤੀ
 ਸਭ ਕੁਛ ਪਰਤ ਪਇਆ,
 ਮਨ ਬੋਰੇ ! ਕਿਉਂ ਤੇਰਾ ਆਲੁਣਾ
 ਤੈਨੂੰ ਵਿਸਰ ਗਇਆ ?
 ਭਟਕਤ ਭਟਕਤ ਦਿਵਸ ਗਇਆ
 ਮਤ ਰੈਨ ਕੀ ਭਟਕਤ ਜਾ !
 ਸੰਝ ਹੋਈ ਸਭ ਪੰਛੀ ਪਰਤੇ
 ਮਨ ਤੂੰ ਭੀ ਮੁੜ ਆ !

ਦੋ ਹਰਫ਼

ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਮਣ ਵਿਚ
ਹੇਠ ਮੇਰੇ ਲੂਣੇ,
ਮਹਾਂ ਦੀਪ ਸੁਣ ਨਾ ਸੱਕਣ
ਦੋ ਹਰਫ਼ ਵੀ ਨਿਗੂਣੇ ।

ਆਕਾਸ਼ ਹੋਏ ਭੀੜੇ
ਧਰਤ ਹੋਈ ਸੌੜੀ,
ਮਿੱਠੀ ਜਹੀ ਮਮਤਾ ਵੀ
ਬਣ ਗਈ ਏ ਕੌੜੀ ।

ਹਰ ਜਾ ਮੁਖਾਲਫ਼,
ਛਿੱਜ ਪੈਂਦੀ ਹਰ ਇਕ
ਪਨਾਹ ਮੁਖਾਲਫ਼,
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ
ਖੁਦਾ ਮੁਖਾਲਫ਼
ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮੁਖਾਲਫ਼,
ਮੇਰੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਜਾਚੇ
ਅੱਜ ਦੀ ਹਵਾ ਮੁਖਾਲਫ਼ ।

ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਏ
ਠੰਢੀ ਜਹੀ ਹਵਾ ਨੇ
ਕੋਸੇ ਜਹੇ ਅੱਥਰੂ
ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਪੀਤੇ ।

ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਏ
ਕਾਲੀ ਦੀ ਜੀਭ ਨੇ
ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਲਹੂ
ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਲੀਤੇ ।

ਮੇਰੇ ਰੁਲ ਗਏ ਨੇ ਸਾਲ
ਆਪਣੇ ਬੱਲਾਂ ਨਾਲ
ਵੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ
ਤੇ ਇੰਜ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਖਿਆ ਸੰਭਾਲ
ਲਾ ਕੇ ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ।
ਲਖ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ
ਏਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਪਿਲਾ
ਏਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਪਾਲ
ਮੇਰੇ ਰੁਲ ਗਏ ਨੇ ਸਾਲ ।

ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਮਣ ਵਿਚ
ਹੋਠ ਮੇਰੇ ਲੂਣੇ,
ਮਹਾਂ ਦੀਪ ਸੁਣ ਨਾ ਸੱਕਣ
ਦੋ ਹਰਫ਼ ਵੀ ਨਿਗੂਣੇ ।

ਇਕ ਉਲਾਂਭਾ

ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਉਲਾਂਭਾ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਤੇ !
ਨਿੱਤ ਬੋਲ ਪੈਂਦੇ,
ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ,
ਹੋਠ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ
ਨੇ, ਪੀੜ ਪੀੜ ਕਰਹਿੰਦੇ ।

ਇਹ ਗੁੰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ
ਗਹਿਰੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰ
ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੀੜ ।
ਉੱਚੀ ਤੇ ਅਛੋਹ
ਜਿਉਂ ਆਕਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ।
ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਅਕਹਿ
ਜਿਉਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ।

ਇਹ ਗੁੰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ
ਇਹ ਖੜਾਬ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ,
ਓਲ੍ਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ
ਬੋਲ ਬੋਲ ਪੈਂਦੇ
ਹੇਠ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ
ਪੀੜ ਪੀੜ ਕਹਿੰਦੇ ।

ਓ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ !
ਪਿਆਰ ਦਿਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ
ਸਜੇ ਨਾ ਪੁਕਾਰ ।

ਸਬਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ
ਦਰਦ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ,
ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਉਲਾਂਭਾ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਤੇ ।

ਭਰ ਕੇ ਇੱਕ ਕਲਾਵਾ
ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਛਲ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ
ਆਇਆ ਇੱਕ ਛਲਾਵਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੁਸਨ ਦੀ
ਪਹਿਲੀ ਇਸ਼ਕ ਕਹਾਣੀ
ਅਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੀਤ ਨੇ
ਮੁੜ ਕੇ ਚਾਹੀ ਦੁਹਰਾਣੀ।
ਮੁੜ ਕੇ ਜਨਮ ਹਵਾ ਦਾ ਲੈ ਕੇ
ਆਦਮ ਦੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਦਨ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ
ਫਿਰ ਇਕ ਪਿਆ ਭੁਲਾਵਾ।

“ਕਰੋਰ ਜਨਮ ਲੋ ਰਗਰ ਹਮਾਰੀ
ਵਰੇ ਸੰਭੂ ਨਿੱਤ ਰਹੂੰ ਕੰਵਾਰੀ”
ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਤਪ ਚਿਤਾਰ ਕੇ
ਲਹੂ ਮਾਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ
ਆਇਆ ਸਿਵ ਸ਼ੰਕਰ ਅੱਜ ਦੁਆਰੇ
ਦਿੱਤਾ ਇੱਕ ਬੁਲਾਵਾ ।

ਤੂੰ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਕੰਤ ਏਂ
ਮੈਂ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਨਾਰ
ਬਦਲ ਜਾਏ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਬਣਤਰ
ਹਰ ਜਨਮ--ਹਰ ਵਾਰ
ਸ੍ਵਾਸ ਰਲੇ ਅੱਜ ਸ੍ਵਾਸ ਵਿਚ
ਮਾਸ ਸੁਗੰਧਿ ਮਾਸ ਵਿਚ
ਪਰ ਨਾ ਜਾਣਾ ਪਰਣਾਈ ਜਿੰਦ ਦਾ
ਕਦ ਹੋਸੀ ਮੁਕਲਾਵਾ ।

ਭਰ ਕੇ ਇੱਕ ਕਲਾਵਾ
ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਛਲ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ
ਆਇਆ ਇੱਕ ਛਲਾਵਾ ।

✓ ਹਾੜਾ ਨੀ ਮਾਏ ਹਾੜਾ !

ਬਾਲਾ ਜੋਬਨ ਹੜਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਤੇ ਨਾਲੇ ਬਾਲਾ ਜੀਉ ਅਸਾੜਾ ।

ਅੱਤ ਦੀਆਂ ਸੌੜਾਂ ਬੁਰੀਆਂ ਨੀ ਮਾਏ

ਭਲੀਆਂ ਨਾ ਅੱਤ ਦੀਆਂ ਔੜਾਂ

ਸੈ ਅਸਮਾਨ ਰੁਆ ਕੇ ਛੱਡਦਾ

ਅੱਤ ਦਾ ਹੁੱਸੜ ਮਾੜਾ ।

ਰੂਪ ਸਜਣ ਦਾ ਜਲ ਥਲ ਰਜਵਾਂ

ਮੇਰੇ ਹੋਠਾਂ ਉਤੇ ਤ੍ਰੇੜਾਂ

ਸੌ ਰੱਜੇ ਲਹੂਆਂ ਤੋਂ ਤਗੜਾ

ਇਕ ਭੁੱਖ ਲੂਸਦਾ ਕਾੜਾ ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਅੰਗ ਕੋਰੇ ਦੇ ਕੋਰੇ
ਅਸਾਂ ਅੰਗ ਲਗਾ ਨਾ ਤੱਕੇ
ਸਾਹ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਇਆ
ਚਾਨਣ ਨਾਲੋਂ ਗਾੜਾ ।

ਇਸ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਜਨਮ ਹੰਢਾਏ
ਅਸਾਂ ਮਿਲਣ ਹੰਢਾ ਨਾ ਛਿੱਠਾ
ਇੰਜ ਜਨਮ ਜਿਥੇ ਵਿਫਲ ਜਾਂਦੇ
ਨੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕੁ ਦੇਸ ਤੁਸਾੜਾ !

ਜੋਰੀ ਮੰਗੇ ਦਾਨ ਵੇ ਲਾਲੇ
ਜੱਗ ਹੋਇਆ ਜਰਵਾਣਾ ।
ਇਕੋ ਚਿਣਗ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਾਫੀ
ਇਹ ਸੁੱਕਾ ਖਲਵਾੜਾ ।

ਹਾੜਾ ਨੀ ਮਾਏ ਹਾੜਾ !

ਅਜੇ ਵੀ ਕਸਰ ਰਹਿੰਦੀ
 ਕਹਿੰਦੀ ਏ: ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ
 ਏਸ ਜਨਮੇ ਹੋਏ ਜਿਸਮ ਨੂੰ
 ਕਬਰਾਂ ਚੋਂ ਲੰਘਾ ਲਵਾਂ ।
 ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬੂਹਾ
 ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਫੇਰ ਕੇ
 ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮੌਤ ਦੀ
 ਦਲੀਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾ ਲਵਾਂ ।
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੋਗ ਦੀ
 ਗੋਦੀ ਚ' ਬੈਠ ਕੇ
 ਮੈਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ 'ਚ
 ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਿਧਾ ਲਵਾਂ,
 ਮੈਂ ਫੇਰ ਰਚਨ ਹਾਰ ਨੂੰ
 ਰਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ
 ਤਪੱਸਿਆ ਦੀ ਝੋਲੀ ਚ'
 ਪਾਣ ਦਾ ਵਰ ਪਾ ਲਵਾਂ ।

ਅਗਨੀ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਚੋਂ
ਲੰਘ ਕੇ ਵੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ
ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿਆਗੀ ਹੋਈ
ਜਾਣਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ,
ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ
ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਪੈਂਦੀ
ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ
ਸਮਾਣਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ ।

ਮੈਂ ਇਹ ਜੀਵਣ ਹਾਰ ਲਾਂ,
ਮੈਂ ਫੇਰ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਚੀਰ ਲਾਂ
ਮੈਂ ਫੇਰ ਜਨਮ ਧਾਰ ਲਾਂ ।
ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਆ ਲਵਾਂ
ਜੁਗ ਪਲਟਾ ਲਵਾਂ
ਗਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ,
ਪਾਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਮਿਲਾ ਲਵਾਂ
ਕਸਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਲਵਾਂ
ਤੇ ਫੇਰ :
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰੋ ਵਿੱਚ
ਰਾਮ ਨੂੰ ਰਚਾ ਲਵਾਂ

ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਵੇਖਿਐ
ਉਸ ਆਖਿਐ: ਇਸ ਵਾਰ ਨੂੰ
ਗਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾ ਕੇ ਵੀ
ਮੈਂ ਇੰਜੇ ਨਾ ਗੁਆ ਲਵਾਂ।

ਜੁਗਾਂ ਬਾਹਦ ਧਰਤੀਆਂ
ਕਦੇ ਦੇਂਦੀਆਂ ਨੇ ਮੌਕਾ
ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕ ਕੇ
ਨਾ ਹੱਥਾਂ ਚੋਂ ਵੰਜਾ ਲਵਾਂ।

‘ਹੁਣ’ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਿਐ
‘ਫੇਰ’ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਏ
ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਂਦੀ
ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਤੇ ਨਾ ਜਾ ਪਵਾਂ।

ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨੇ
ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤੇ
ਕਿਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ
ਮੈਂ ਜਨਮ ਨੂੰ, ਜਨਮਾਂ ਦੇ
ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾ ਲਵਾਂ।

ਆਖਦੀ ਏ ਕ੍ਰਾਂਤੀ
ਆਖਦੀ ਏ ਸ਼ਕਤੀ
ਕਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਗਈ
ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟਾ ਲਵਾਂ,
ਮੈਂ ਏਸੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਜਨਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਲਵਾਂ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰੋ ਵਿੱਚ
ਰਾਮ ਨੂੰ ਰਚਾ ਲਵਾਂ ।

ਵਿਆਕੁਲਤਾ

ਹੁਣ ਘਸਿਆ ਮੋਹ
ਤੇ ਛਿੱਜੀ ਮਮਤਾ,
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਤੇ
ਮੇਰੇ ਟੁੱਟ ਸਕਤੇ ਨੇ ਤੰਦ।

ਨਸਲ ਨਸਲ ਦੀ ਗੋਂਦ,
ਜਨਮਾਂ ਨੇ ਫਲ ਸਿਮਰੀ
ਲਹੂਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਸਿਰਜੀ
ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ
ਸੈ ਲਹੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ।

ਬੰਦ ਬੰਦ ਦੀ ਲੜੀ ਬਣਾਈ
ਪੰਜ-ਤੱਤ ਨੇ ਗੁੰਦ ।
ਪਰ ਘਸਿਆ ਮੋਹ
ਤੇ ਛਿੱਜੀ ਮਮਤਾ,
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਤੇ
ਮੇਰੇ ਟੁੱਟ ਸਕਦੇ ਨੇ ਤੈਂਦ ।

ਬੁੱਤ ਬਣਾਇਆ—ਘੜੇ ਨਕਸ਼
ਜੋ ਸੈ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਰੰਦ,
ਵਿਲਕੇ ਇੱਕ ਵਿਆਕੁਲਤਾ
ਉਸ ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ।

ਅੱਜ ਅਸਾਂ ਇਸ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਦੇ
ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਪਛਾਤੇ
ਇਹ ਛੱਡ ਸਕਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ
ਇਹ ਤੋੜ ਸਕੇ ਸਭ ਨਾਤੇ ।

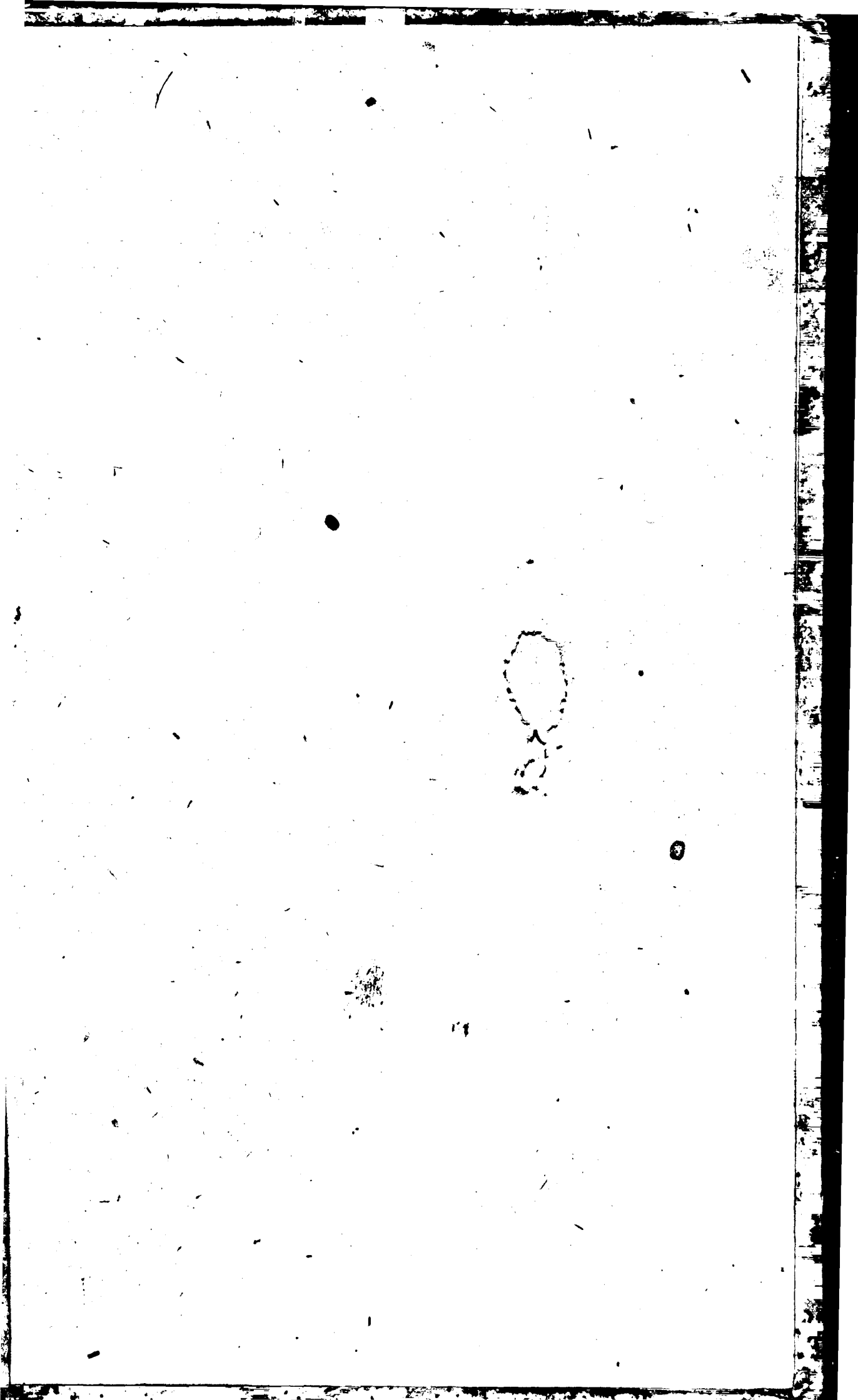
ਭਾਲ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਰਹੀ ਖੜਕਾਂਦੀ
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰ,

ਲਾਹ ਸੱਕਾਂ ਅੱਜ ਅਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ
ਲਹੂ-ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਾਰ ।

ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਿਆਕੁਲਤਾ,
ਸ਼ਹੁ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰਲ ਸੱਕੇ
ਸਭ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋੜ ਕੇ ਸਲਿਤਾ ।

ਖੰਭਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਤਗੜੇ
ਇਸ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਫੰਧ ।
ਹੁਣ ਘਸਿਆ ਮੋਹ
ਤੇ ਛਿੱਜੀ ਮਸਤਾ,
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਤੇ
ਮੇਰੇ ਟੁੱਟ ਸਕਦੇ ਨੇ ਤੰਦ ।

3

B-41522